

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри ортопедичної стоматології Харківського національного медичного університету Янішена Ігоря Володимировича на дисертаційну роботу

ХІЛІНІЧА Євгенія Сергійовича

«Вплив зубних пластинкових протезів на морфо-функціональний стан малих слинних залоз піднебіння»,

подану до спеціалізованої вченої ради ДФ 44.601.031

при Полтавському державному медичному університеті

на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 221 – Стоматологія

Актуальність теми дисертації. Відновлення жувальної ефективності, усунення естетичного та косметичного дефектів у пацієнтів із беззубими щелепами натепер у 95% випадків проводиться за допомогою повних знімних пластинкових протезів, які найчастіше виготовляються з акрилових пластмас. Такі ортопедичні конструкції досить часто призводять до цілого ряду ускладнень: покриваючи тверде піднебіння, знімний протез викликає порушення тактильної, смакової, температурної чутливості тощо.

На сьогодні залишається недостатньо вивченою проблема впливу базисів знімних пластинкових протезів, в тому числі і залишкового мономеру, на стан малих слинних залоз, які відіграють важливу роль у підтримці гомеостазу ротовій порожнині. Проведений аналіз літературних джерел свідчить, що на сучасному етапі розвитку стоматології, недостатньо вивчений вплив знімних пластинкових протезів із метакрилату на морфо-функціональний стан малих слинних залоз піднебіння. Значної уваги заслуговує вивчення питання пошкодження малих слинних залоз піднебіння базисом повного протезу на верхню щелепу та, як внаслідок цього, зміну їх секреції в залежності від термінів користування протезами. Актуальним є встановлення основних ланок

пошкодження структурної організації малих слинних залоз піднебіння базисом протезу, що сприятиме в подальшому створенню механізмів запобігання розвитку цього процесу.

Таким чином, проведене автором наукове дослідження з вивчення залежності морфо-функціональної організації малих слинних залоз піднебіння від впливу знімних пластинкових протезів із акрилатів та встановлення механізмів їх пошкодження у різні терміни користування протезами з використанням клінічних та експериментальних методів, є актуальним і таким, що повністю відповідає запитам сучасної теоретичної та практичної стоматології.

Зв'язок теми дисертації з державними чи галузевими науковими програмами. Дисертаційна робота Хілініча Є.С. є фрагментом комплексної ініціативної науково-дослідної теми «Вплив стоматологічних конструкцій й матеріалів на протезне ложе та адаптаційні можливості організму», № державної реєстрації 0116U004188 ІН.02010824, кафедри післядипломної освіти лікарів стоматологів-ортопедів Полтавського державного медичного університету. Автор є виконавцем окремих розділів та фрагментів даної роботи.

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. При виконанні роботи дисертантом було вибрано правильний науковий підхід для вирішення поставлених задач, сформовано алгоритм досліджень.

Сформульовані автором положення, висновки та практичні рекомендації достатньо аргументовані і адекватні поставленій меті та завданням дослідження, мають теоретичне та практичне значення.

Достовірність і обґрунтованість сформульованих у дисертації наукових положень і висновків визначається використанням сучасним методом досліджень і достатнім по об'єму матеріалом, що був ретельно статистично опрацьований, а саме: обрано 47 пацієнтів з повною втратою зубів для ортопедичного лікування, 32 піддослідні тварини (щури) для

експериментальних досліджень. Отримано всі необхідні інформовані згоди пацієнтів у відповідності до Гельсінської декларації всесвітньої медичної асоціації, згоду комісії з етичних питань та біоетики Української медичної стоматологічної академії МОЗ України № 165 від 22.02.2018 року. Робота добре ілюстрована таблицями та рисунками.

Вміст наукової роботи з її обґрунтуванням та кількістю ілюстративного матеріалу є достатніми для узагальнень і висновків, що містяться в рукописі дисертації.

Висновки і практичні рекомендації логічно базуються на основних положеннях роботи та відповідають поставленим завданням дисертаційного дослідження.

Наукова новизна дослідження та одержаних результатів. Наукова новизна отриманих результатів базується на розробці автором апарату для визначення температурних показників та тиску протезів на слизову оболонку твердого піднебіння.

На підставі отриманих даних щодо зміни температури, тиску під базисом повного знімного протезу на верхню щелепу, змін кількісного та якісного складу мікрофлори порожнини рота та результатів експериментальних досліджень структури слизової оболонки твердого піднебіння щурів під дією мономеру пластмаси «Фторакс», встановлено прямо пропорційну залежність морфо-функціонального стану малих слинних залоз піднебіння від термоізолюючого впливу базису протеза та його тиску на слизову оболонку, дії залишкового мономеру, терміну користування знімними протезами.

Вперше в експерименті на щурах створено модель пошкодження малих слинних залоз слизової оболонки піднебіння мономером акрилової пластмаси та досліджено їх морфологічний стан.

Встановлено, що внаслідок впливу базису повного знімного протезу на слизову оболонку піднебіння в різні терміни користування ним, спочатку у малих слинних залозах виникають гострі запальні процеси, спостерігається

посилене слиновиділення, що поступово за рахунок мікробіологічних змін на фоні підвищеної температури слизової призводить до хронічного запалення, дистрофічних та атрофічних процесів. На пізніх термінах користування виявлено зниження рівня секреції, що є причиною сухості слизової оболонки та ще більшого пошкодження самих залоз.

Пріоритетність дисертаційної роботи автора підтверджено патентом на корисну модель.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів дослідження. За результатами проведених досліджень дисертантом отримані нові наукові дані щодо клініко-морфологічного стану малих слинних залоз у пацієнтів, які користуються знімними пластинковими протезами з акрилових пластмас, встановлені механізми їх виникнення, що має важливе теоретичне значення для ортопедичної стоматології.

Автором встановлено, що існуючі методики дослідження впливу знімних протезів на слизову оболонку протезного ложа і на малі слинні залози є недосконалими, а їх інформативність досить відносна. Для покращення діагностики змін у слизовій оболонці піднебіння створено та запропоновано пристрій ВТТЕ-01 (вимірювач тиску і температури електронний), який дозволяє провести дослідження температури та тиску протеза на слизову оболонку та слинні залози, об'єктивізувати та візуалізувати динаміку їх змін у різні терміни користування протезами.

Отримані результати досліджень та наукові розробки впроваджено в клінічну практику ортопедичних відділень КУ «Чернівецька обласна консультативна стоматологічна поліклініка», КП «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка» Чернігівської обласної ради та КНП «Полтавський обласний центр стоматології – клінічна стоматологічна поліклініка» Полтавської обласної ради.

Основні положення та висновки дисертаційного дослідження впроваджено у навчальний процес, науково-дослідну та лікувальну роботу кафедр

стоматологічного профілю Полтавського державного медичного університету: післядипломної освіти лікарів стоматологів-ортопедів, ортопедичної стоматології з імплантологією, пропедевтики ортопедичної стоматології.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях. Отримані результати дисертаційної роботи висвітлені у 8-ми наукових працях: 6 статтях, (3 – у фахових журналах, затверджених МОН України (одна одноосібна)); 2 статті в українському виданні, яке індексується міжнародною наукометричною базою Web of Science; 1 стаття у науковому виданні країни Європейського союзу (Польща), яка входить до наукометричної бази даних Scopus; отримано патент України на корисну модель та свідоцтво на раціоналізаторську пропозицію.

Окремі фрагменти дисертаційного дослідження були представлені на науково-практичній конференції з міжнародною участю «Актуальні питання післядипломної освіти та клінічної медицини», Полтава (2018); всеукраїнській науково-практичній конференції лікарів-інтернів «Актуальні питання клінічної медицини», Полтава, (2019); всеукраїнській науковій конференції молодих учених «Медична наука у практику охорони здоров'я», Полтава, (2019).

Оцінка змісту та оформлення дисертації, аналіз її розділів. Рукопис дисертаційної роботи викладено на 190 сторінках друкованого принтерного тексту, з яких 131 сторінка основного, грамотною українською мовою та містить: анотацію двома мовами (українська та англійська), в якій автор лаконічно представив основні положення роботи; перелік наукових праць, у яких опубліковано основні результати дослідження; перелік наукових праць, які додатково відображають отримані наукові результати; перелік умовних скорочень, вступ, 4 розділи, з яких 3 власних досліджень; аналіз та узагальнення отриманих результатів, висновки, практичні рекомендації, список використаних джерел, який налічує 260 найменувань (170 – кирилицею, 90 – латиницею), додатки. Роботу ілюстровано 10 таблицями та 27 рисунками.

Вступ викладено на 9 сторінках, містить всі необхідні пункти, чітко

сформульовано мету та завдання дослідження, визначено об'єкт та предмет дослідження, методологічно правильно підібрано методи дослідження, описана наукова новизна та практичне значення отриманих результатів, наведено особистий внесок здобувача. Необхідно відмітити достатню кількість публікацій за темою дисертаційної роботи.

Розділ 1 «Огляд літератури». Викладений на 22 сторінках, складається з 4 підрозділів, у яких наведені дані щодо будови малих слинних залоз, ролі слини в підтриманні балансу порожнини рота, зміни стану слинних залоз у протезоносіїв. Автор проводить ґрунтовний аналіз наукових відомостей щодо актуальності теми, що вказує на значну, проведену автором, роботу та добре володіння проблематикою досліджуваного питання. Розділ закінчується логічним висновком про необхідність проведення подальших досліджень та їх актуальність.

Текст сприймається легко, викладено послідовно. Серед побажань слід відмітити більш ґрунтовний аналіз робіт вітчизняних вчених та кількість робіт за останні 5 років.

Розділ 2 «Матеріал і методи дослідження». Матеріал розділу представлено на 25 сторінках і складається з 8 підрозділів, у яких чітко прослідковується алгоритм досліджень.

Перші два підрозділи надають загальну характеристику проведених автором досліджень, у подальших – описані методи та методики проведення досліджень та статистичного опрацювання результатів.

Розділ 2 ілюстровано 5 таблицями та 4 рисунками. Кількість і сучасність обраних методів дослідження є достатніми для отримання достовірних результатів.

Розділ 3. «Результати клініко-лабораторних досліджень впливу повних знімних протезів на стан секреції малих слинних залоз піднебіння». Викладений на 24 сторінках принтерного тексту, вміщує 6 підрозділів, у яких автор послідовно приводить результати досліджень показників температури та

тиску слизової оболонки твердого піднебіння у різні терміни користування протезами, стану секреції піднебінних залоз, якісного та кількісного складу мікрофлори, клінічного стану слизової оболонки протезного ложа; обґрунтовує доцільність застосування розчину карбосмксиметилцелюлози та 1% спиртового розчину хлорофіліпту для профілактики ускладнень.

Необхідно відзначити дуже добру ілюстрованість даного розділу рисунками та таблицями, які більш наочно демонструють результати клініко-лабораторних досліджень. Текст розділу сприймається легко й дає повне уявлення про отримані результати. Зауважень до розділу немає.

Розділ 4 – Результати досліджень на піддослідних тваринах (щурах).

Розділ складається з 4 підрозділів і представлений на 29 сторінках принтерного тексту, присвячений експериментальним дослідженням структурної організації піднебінних слинних залоз під дією мономеру акрилової пластмаси на тваринах.

Досить логічним є виділення контрольної групи тварин для проведення подальших порівнянь стану слизової оболонки в нормі та при пошкоджувальній дії мономеру акрилової пластмаси.

Даний розділ ілюстровано 15 рисунками (фотографіями), які досить наочно підтверджують зміни морфо-функціонального стану у піднебінних залозах. Розділ завершується логічним висновком.

Аналіз та узагальнення отриманих результатів дослідження. Цей розділ присвячений узагальненню отриманих результатів дослідження та містить 18 сторінок друкованого тексту, результати досліджень певних параметрів досить наочно ілюстровані рисунками. Автор проводить аналіз результатів послідовно у відповідності до поставлених завдань, узгоджуючи отримані дані досліджень із результатами інших авторів, доводить наукову глибину власних досліджень.

Підсумком проведених досліджень стали висновки автора, які відповідають поставленим завданням, мають достатнє наукове підґрунтя. З висновків логічно сформульовані практичні рекомендації для лікарів стоматологів-ортопедів та для освітнього процесу закладів вищої освіти.

Список використаних джерел оформлений відповідно до Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» за Ванкуверським стилем, віднесеним до рекомендованого переліку стилів із розміщенням у структурі рукопису дисертації відповідно «Вимог до оформлення дисертації», затверджених наказом МОН України № 40 від 12.01.2017 року, викладений на 31 сторінці друкованого тексту, посилання за алфавітним посиланням у тексті.

Додатки оформлені згідно вимог, представлені копією патенту на корисну модель та 6 актами впроваджень.

Дотримання принципів академічної доброчесності. Публікації та дисертаційна робота Хілініча Євгена Сергійовича „Вплив зубних пластинкових протезів на морфо-функціональний стан малих слинних залоз піднебіння” не містить виявлених текстових та інших запозичень, а виявлені збіги є загальноприйнятими фразами, назвами закладів вищої освіти. На підставі вищевикладеного, можна констатувати, що Хілініч Є.С. є відповідальним, грамотним науковцем, який дотримується основних принципів академічної доброчесності.

Недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення:

1. Під час ознайомлення з дисертаційною роботою зустрічаються незначні граматичні та стилістичні помилки.
2. На нашу думку, опис деяких загальноприйнятих методик є зайвим і достатньо було б посилання на авторів.
3. У розділі 4 деякі рисунки доцільніше представити безпосередньо за посиланням в тексті.
4. Результати експериментальних досліджень бажано наводити перед клінічними.

Зроблені автору зауваження є не принциповими, не зменшують актуальності роботи, не впливають на зміст отриманих результатів дослідження, не зменшують його практичне та теоретичне значення.

У порядку дискусії є доцільним поставити наступні питання:

1. Що є визначальним фактором морфо-функціональних змін піднебінних слинних залоз та їх секреції в різні терміни користування повними знімними протезами?

2. Яким чином Ви проводили дослідження показників температури та тиску в процесі користування протезами? З цією метою Ви проводили повторне виготовлення протезів?

3. Чому Ви обрали для профілактики ускладнень саме 1 % розчин хлорофіліпту та карбоксиметилцелюлози?

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації у практиці. Результати дисертаційної роботи Хілініча Євгенія Сергійовича «Вплив зубних пластинкових протезів на морфо-функціональний стан малих слинних залоз піднебіння» можуть бути широко впроваджені в навчальний процес профільних кафедр ортопедичної стоматології при розгляді тем, що присвячені особливостям користування знімними пластинковими протезами, виготовленими з акрилатів.

Отримані в результаті експериментальних досліджень, дані можуть стати для наступних досліджень за своєї оригінальності та інформативності.

Висновок.

В дисертаційній роботі Хілініча Євгенія Сергійовича «Вплив зубних пластинкових протезів на морфо-функціональний стан малих слинних залоз піднебіння», що виконана під науковим керівництвом доктора медичних наук, професора Нідзельського Михайла Яковича, отримані науково обґрунтовані дані, які мають сучасну актуальність, теоретичне та практичне значення для клініки ортопедичної стоматології та вирішують важливе наукове завдання – встановлення механізму впливу повних знімних пластинкових протезів із

акрилатів у різні терміни користування ними на морфо-функціональний стан малих слинних залоз піднебіння. Робота є самостійним та завершеним науковим дослідженням, яке за актуальністю, обсягом, методами дослідження, науковою новизною і практичним значенням отриманих результатів, обґрунтованістю і достовірністю наукових положень і висновків відповідає п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 року № 167 щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія», а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктор філософії за спеціальністю 221 Стоматологія.

Офіційний опонент,
завідувач кафедри ортопедичної
стоматології Харківського національного
медичного університету
доктор медичних наук, професор

І.В. Янішен

